

Fakta, argument & debatt

Nyhetsbrev om alkohol, narkotika och sociala frågor från Blå Bandet i samverkan med SLAN

N:r 6 - publicerad 27 maj 2025

Blå Bandet

Nyhetsbrevet produceras av Blå Bandet (Sveriges Blåbandsförbund) och ges ut i samverkan med SLAN (Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor)

www.blabandet.se www.slan.se

Redaktör Owe Ranebäck

nyhetsbrev@blabandet.se 070-3244680

Redigering: Per-Olof Svensson

INNEHÅLL

- Riksdagsbeslut om ny socialtjänstlag
- Föreskrifter om gårdsförsäljning klara
- Kraftiga begränsningar av lustgasförsäljning
- Svenska ungdomar super minst i EU
- MHF vill se alkohol vid höga Peth-värden
- Finsk regering splittrad om vinförsäljning
- Minskad alkoholkonsumtion i Finland
- Danska ungdomar dricker mest i Europa
- Memorandum: Stärk alkoholpolitiken i EU
- "Sveriges regering gör inte tillräckligt
- Systembolagets Forskarpris utdelat
- Dyrare cigaretter kan rädda barns liv
- Färre heroinrelaterade dödsfall
- Allt fler testas positivt för narkotika på jobbet
- Aftonbladet: Gårdsförsäljning riskerar monopolet

Riksdagen har fattat beslut om ny socialtjänstlag

Den nuvarande socialtjänstlagen ska ersättas av en ny socialtjänstlag. Det är innebörden i ett förslag från regeringen, som socialutskottet ställt sig bakom. Syftet med den nya socialtjänstlagen är bland annat att socialtjänsten ska bli långsiktigt hållbar och arbeta mer förebyggande och kunskapsbaserat.

Enligt regeringens förslag ska det bland annat av de övergripande målen framgå att socialtjänsten ska vara lätt tillgänglig, att kommunens ansvar för planering av insatser ska utvidgas till att omfatta hela socialtjänstens verksamhetsområde och att kommunen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser vid planeringen

Socialtjänstlagen föreslås börja gälla den 1 juli 2025.

[Läs mer: Riksdagens hemsida](#)

[Protokoll från Riksdagsdebatten 20 maj 2025](#)

Beslut om föreskrifter för gårdsförsäljning av alkohol

Den 1 juni blir det möjligt att bedriva gårdsförsäljning av alkohol i Sverige. Utifrån lagstiftningen som riksdagen har beslutat om, har Folkhälsomyndigheten tagit fram regler som kompletterar lagens nya bestämmelser.

[Läs om föreskrifterna på Folkhälsomyndighetens hemsida](#)

Kraftiga begränsningar av lustgasförsäljning

Regeringen har nu lagt fram en proposition om en ny lag som reglerar försäljning och hantering av lustgas för att förhindra att den används som berusningsmedel. Den nya lagen innebär att företag inte får sälja eller lämna ut lustgas om det finns särskild anledning att tro att produkten ska användas för berusning. För privatpersoner begränsas försäljningen till högst 18 gram per tillfälle, fördelat på maximalt två behållare om 9 gram vardera. Dessutom införs en åldersgräns på 18 år för köp av. Den som bryter mot reglerna kan dömas till böter eller upp till sex månaders fängelse.

För att bedriva detaljhandel med lustgas krävs en anmälan till Folkhälsomyndigheten, som också får ansvar för tillsyn av lagens bestämmelser. Det blir också förbjudet att marknadsföra lustgas som berusningsmedel, i större mängder än tillåtet eller till personer under 18 år. Däremot införs inget totalt förbud mot att marknadsföra lustgas.

[Läs mer på Drugnews](#)

Planerad dag för debatt och beslut i riksdagen den 4 juni.

Sverigedemokraterna tycker i en reservation att motorföreningar ska undantas från den nya lagen.

Svenska ungdomar super minst i EU

Svenska ungdomar har lägst berusningsdrickande och använder minst cannabis i EU. Det visar resultaten av den stora europeiska skolundersökningen om alkohol och narkotikavanor. Den visar också att användningen av cannabis i Europa bland 15–16-åringar är den lägsta sedan 1995.

[ESPDA-rapporten på EUAD \(European Union Drug Agency\) hemsida](#)

MHF vill se alkoholås vid höga PEth-värden

MHF, Motorförarnas Hälmykterhetsförbund, kräver i ett pressmeddelande att regeringen redan nu ger Transportstyrelsen i uppdrag att förbereda införandet av alkoholås som en möjlig åtgärd, i stället för körkortsåterkallelse.

[Pressmeddelande via TT](#)

Finsk regering splittrad om vinförsäljning

Det är inte säkert att det blir någon försäljning av vin upp till 15 procent i livsmedelsbutiker i Finland. Regeringens utredning kan mycket väl komma att hamna i byrålådan. Regeringen är splittrad och stödet i riksdagen är svagt [enligt tidningen YLE](#)

Minskad alkoholkonsumtion i Finland

Finländarna dricker mindre alkohol, enligt de senaste siffrorna från Folkhälsomyndigheten THL, [skriver Yle](#). Den totala alkoholkonsumtionen minskade med 4,4 procent i fjol jämfört med 2023, vilket är i linje med den långsiktiga trenden att finländarna dricker mindre.

Danska ungdomar dricker fortfarande mest i Europa

Den senaste europeiska drogvaneyundersökningen bland skolelever, ESPAD, visar att danska unga fortsätter att ligga i topp vad gäller alkoholkonsumtion. Danska elever i nionde klass dricker mer än andra 15–16-åringar i Europa. De har också börjat tidigare. Det visar resultaten från den senaste ESPAD-undersökningen enligt ett [pressmeddelande från danska Sundhedsstyrelsen](#). Nästan 7 av 10 danska elever i nian har druckit alkohol den senaste månaden. Det kan jämföras med svenska unga i samma ålder där bara 24 procent druckit den senaste månaden. I Norge är siffran 32 procent och på Island endast 12.

Forts. >

Stärkt alkoholpolitik i EU: ett memorandum om påverkansarbete

Sammanfattning:

Alkoholreklamen i Europa har en stor inverkan på ungdomars alkoholvanor, trots de bestämmelser som finns. Digital marknadsföring, särskilt via sociala medier, har ökat exponeringen bland utsatta grupper, vilket bidrar till tidig alkoholdebut och långsiktiga hälsorisker (WHO, 2024). Forskning visar att över 30 % av de europeiska tonåringarna uppger att de regelbundet använder alkohol, medan ett av fyra dödsfall bland unga vuxna (i åldern 20–24 år) är alkoholrelaterat (WHO:s regionkontor för Europa, 2018).

Alkoholkonsumtion hindrar också framsteg mot 14 av 17 mål för hållbar utveckling, vilket förvärrar ojämlikheter i hälsa och ekonomiska bördor (IOGT-NTO, 2024). Dessutom fortsätter alkoholindustrins lobbyverksamhet att försvaga tillsynen (Petticrew et al., 2017).

För att ta itu med dessa problem syftar detta memorandum till att bedöma befintliga brister och tillhandahålla genomförbara lösningar. Dessa inkluderar införandet av obligatoriska hälsovarningsetiketter (Movendi International, 2017), ett förbud mot alkoholreklam i sociala medier (Anderson, 2009), som också rapporterats av WHO, avslöjar att digital alkoholmarknadsföring är dåligt reglerad i Europa, med endast 14 länder som tillämpar onlineförbud (WHO, 2021), utvecklingen av ett internationellt regelverk inspirerat av tobakskontrollpolitik (Berdzuli et al., 2020) och strängare begränsningar för industrins lobbyverksamhet (Petticrew m.fl., 2017). Det krävs brådskande politiska åtgärder för att skydda ungdomar och mildra de sociala och ekonomiska skadorna av alkoholreklam.

[Länk till påverkanspromemorian](#)

Sveriges regering gör inte tillräckligt för ungas hälsa

Nikotinbruket bland svenska ungdomar har ökat, särskilt sedan vitt snus och e-cigarettor kom in på marknaden. A Non smoking generation visade i vintras i en rapport – [”Den svenska modellen: Tobaksindustrins intressen före ungas hälsa”](#) att tillgången på vitt snus och e-cigarettor ökat bland barn och unga och att nikotinreklam har ökat i sociala medier. Cirka 65 procent av gymnasieelever har använt tobak- och nikotinprodukter.

Organisationen vänder sig nu till regeringen och socialminister Jakob Forssmed och ville se ökade insatser mot utvecklingen.

[Läs rapporten på A Non Smoking Generations hemsida](#)

Forskarpris utdelade

Systembolagets kunskapspris går i år till Johan Edman, historiker och professor i kriminologi. Juniora forskningspriset tilldelas Siri Thor, utredare och forskare.

– Med priserna vill vi uppmärksamma och uppmuntra såväl unga som etablerade forskare som bidragit med ny, banbrytande kunskap inom alkoholområdet. I vårt uppdrag ingår att informera om alkoholens risker och genom att göra forskningsrön tillgängligt för många hoppas vi kunna stärka det preventiva arbetet och främja en bättre folkhälsa, säger Ann Carlsson Meyer, VD Systembolaget.

[Länk till motiveringar på Systembolagets hemsida](#)

Forts. >

Dyrare cigaretter kan rädda barns liv

Skattepolitik kan spela en avgörande roll för små barns överlevnad i låg- och medelinkomstländer. En ny studie visar att höjda cigarettsskatter inte bara kan rädda över 200 000 barns liv varje år – utan också bidra till att minska klyftorna i överlevnad mellan de rikaste och fattigaste grupperna.

En internationell studie, som letts av forskare vid Karolinska institutet, har tittat på hur cigarettsskatter hänger ihop med dödlighet bland barn under fem år, särskilt i låg- och medelinkomstländer. Forskarna har analyserat data från 94 länder.

Världshälsoorganisationen, WHO, rekommenderar skatter på minst 75 procent av cigaretters detaljhandelsvärde, men många länder har betydligt lägre skatter än så.

[Läs mer på forskning.se](#)

Färre heroinrelaterade dödsfall

Jämfört med åren före pandemin ses en stadig minskning av antalet dödsfall kopplade till heroin. År 2018 sågs 111 heroinrelaterade förgiftningsdödsfall, ett antal som nu sjunkit till 40 dödsfall i den preliminära statistiken från 2024.

- Både antalet heroinrelaterade dödsfall i absoluta tal och som andel av alla förgiftningsdödsfall har sjunkit sedan 2018. Det är dock ännu svårt att säga om detta står för ett generellt minskat missbruk eller om heroin ersatts av andra missbrukssubstanser, förklarar Carl Söderberg.

[Pressmeddelande från Rättsmedicinalverket](#)

Allt fler testas positivt för narkotika på jobbet

Tendensen med allt fler drogtestar på svenska arbetsplatser fortsätter. Samtidigt ökar även de positiva testsvaren, där andelen nu är mer än dubbelt så stor som för fyra år sedan. Det här visar ny statistik från företagshälsovården som Avonova har tagit fram.

När Avonova tittat närmare på de drogtestar som utförts på svenska arbetsplatser under 2024, visar statistiken på en ökning med närmare sju procent sedan fjolåret. Därmed fortsätter utvecklingen från senare år och där ökningen mellan 2017 och 2024 uppgick till hela 239 procent.

[Pressmeddelande från Avonova](#)

Ledare i Aftonbladet: Riskerar monopolet

När vi gick med i EU fick vi ett undantag från konkurrenslagstiftningen för alkoholmonopolet. Att börja rucka på reglerna är riskabelt. Producenter från andra EU-länder kommer utmana den nya lagen i EU-domstolen. Till höger finns det många som länge velat bli av med Systembolaget. De ser gårdsförsäljning som ett första steg på vägen. De vill att öl, vin och sprit ska gå att köpa i matbutikerna.

Det skulle vara förödande för folkhälsan. Med den sortens uppluckring följer aggressiva säljmetoder. Missbruket riskerar att öka. Fler brott kommer begås. När gårdsförsäljning tillåts den första juni ser det ut att bli en dyster cirkus som i slutändan kan stå oss dyrt, avslutar Aftonbladet sin ledare.

Nu startar årets sommarkampanj!
Nykter sommar – för barnens skull!

Beställ folder att dela ut med info och 12 stycken 1X2 frågor.
Samma frågor finns också i A4 format för uppsättning vid arrangemang och vid anläggningar, hus och föreningslokaler.

Du kan få filer att skriva ut själv eller få hemskickat.
Kontakta organisationssekreterare Per-Olof Svensson kansliet@blabandet.se

Blå Bandet
Nykterhet behöver du aldrig ångra!